

Forvaltning
Saksbehandler: May Eli Vatn Kristiansen
Tlf.: 72858181

Vår dato 28.02.2008
Vår referanse 08/313-5

Arkivkode
113 F & 13

Det Kongelige Miljøverndepartement
Pb. 8013 Dep.

0030 OSLO

MELDING OM POLITISK VEDTAK - HØRING: RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Formannskapet har i møte 26.02.2008, sak 29/08, fattet følgende vedtak:

Saken tas til orientering og sendes til Miljøverndepartementet som Melhus kommunes uttalelse til utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Behandling i Råd for funksjonshemmede den 03.03.2008 sak 1/08 fattet følgende vedtak:

Råd for funksjonshemmede tar saken til orientering.

Rådet går inn for at pkt. 6 opprettholdes slik det står i utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Med hilsen

May Eli Vatn Kristiansen
fagleder planbehandling

Vedlegg:

Samlet saksframstilling fra behandling i Formannskapet

Samlet saksframstilling fra behandling i Råd for funksjonshemmede

Postadresse
Melhus kommune
Rådhusvn. 2, 7224 Melhus

Besøksadresse
Melhus Rådhus
Åpningstid:
08.00 – 16.00

Telefon
72 85 80 00

Telefax
72 85 80 58

e.post: postmottak@melhus.kommune.no web: www.melhus.kommune.no

Bankkonto: 8601 05 39279
Bankkonto skatt: 7855 05 16534
Foretaksnummer: NO 938 726 027 MVA

SAMLET SAKSFRAMSTILLING**RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING
HØRING**

PS sak:	Utvalg	Møtedato
1/08	Råd for funksjonshemmede	03.03.2008
Arkivsak: 08/496		Saksbehandler: Tove Ryen

Rådmannens forslag til vedtak:

Saken legges fram uten forslag til vedtak.

Behandling i Råd for funksjonshemmede den 03.03.2008 sak 1/08

Omforent forslag:

Råd for funksjonshemmede tar saken til orientering.

Rådet går inn for at pkt. 6 opprettholdes slik det står i utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Råd for funksjonshemmede tar saken til orientering.

Rådet går inn for at pkt. 6 opprettholdes slik det står i utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Vedlegg:

Saksframlegg til Formannskapet, sak 29/08 m/vedlegg.

Saksutredning:

Viser til vedlagte saksframlegg.

Saken tas opp til drøfting på møtet.

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

HØRING - RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

PS sak:	Utvalg	Møtedato
29/08	Formannskapet	26.02.2008
Arkivsak: 08/313	Saksbehandler: May Eli Vatn Kristiansen	

Rådmannens forslag til vedtak:

Saken tas til orientering og sendes til Miljøverndepartementet som Melhus kommunes uttalelse til utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming

Behandling i Formannskapet den 26.02.2008 sak 29/08

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Saken tas til orientering og sendes til Miljøverndepartementet som Melhus kommunes uttalelse til utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming

Vedlegg:

1. Høringsbrev – Utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.
2. Planjuss nr. 1-januar 2008: "Bruk av reguleringsbestemmelser for å oppnå universell utforming i nye boligprosjekt."

Andre dokumenter i saken som ikke er vedlagt:

1. Tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven 1997 med endringer senest ved forskrift 26. januar 2007 nr. 96 (TEK).
2. Veiledning til teknisk forskrift til plan- og bygningsloven 1997, 4. utgave mars 2007.

Saksutredning:

Melhus kommune har i flere år i forbindelse med planlegging og utbygging forholdt seg til rundskrivet T-5/99B *Tilgjengelighet for alle* som kom fra Miljøverndepartementet i 1999. Rundskrivet var et samarbeid mellom Miljøvern-, kommunal- og regional- og helse- og sosialdepartementet. Dette rundskrivet har Melhus kommune brukt i forbindelse med all planlegging i kommunen, og det er blant annet tatt inn i reguleringsplanbestemmelser for reguleringsplaner med krav om tilgjengelighet for alle. Av de større planleggingsoppgavene Melhus kommune har hatt i den seinere tid; reguleringsplan Melhus sentrum øst, er det satt

fokus på tilgjengelighet for alle. Dette er videreført i sentrumsplanen for Melhus kommune hvor det er fokus på tilrettelegging for alle, dvs både blinde/svaksynte, rullestolbrukere, allergikere osv. Det fysiske arbeidet med utgangspunkt i sentrumsplanen, starter nå til våren. Videre er det etablert et nært samarbeid med Funksjonshemmedes råd i kommunale planprosesser.

Med bakgrunn i nevnte imøteser Melhus kommune med glede den økte fokuseringa som Miljøverndepartementet har når det gjelder tilgjengelighet for alle/universell utforming ved utarbeidelse av rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Miljøverndepartementet sendte i brev datert 06.12.2007, høring på Utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming med en frist for å komme med uttalelse innen 15.03.2008. Likelydende brev er sendt til alle landets kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn, diverse direktorater, organisasjoner og universitetsmiljøer.

Formålet med retningslinjene er blant annet å sikre at planleggingen bidrar til en utvikling mot et stadig mer universelt utformet samfunn. I tillegg til å angi fysiske krav som skal etterstrebes i planleggingen, inneholder bestemmelser om ansvarsforhold og saksbehandling.

Innholdet i retningslinjene er som følger:

1. Nasjonalt mål for universell utforming
2. Virkeområde og formål
3. Ansvarsforhold
4. Krav til den kommunale prosessen
5. Krav til fysisk utforming
6. Innsigelse og klage
7. Endringer
8. Ikrafttredelse

Dette saksframlegget vil i hovedsak diskutere pkt. 1, 2, 5 og 6. Dette fordi Melhus kommune mener de nevnte punktene er av størst betydning for kommunens muligheter til å kunne ivareta prinsippene for universell utforming for bygninger og uteområder.

Forslaget til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming fokuserer på det fysiske miljøet utendørs, og ved innendørs planlegging for universell utforming vises det til Tekniske forskrifter (TEK). Tekniske forskrifter (Tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven 1997 med endringer senest ved forskrift 26. januar 2007 nr. 96.) fokuserer mest på adkomster og brukbarhet i forhold til orienterings- og bevegelsehemmede. I veiledningsmateriellet til Teknisk forskrift (Veiledning til teknisk forskrift til plan- og bygningsloven 1997, 4. utgave mars 2007) er begrepet orienteringshemming definert som *ulike grader av nedsatt funksjonsevne med hensyn til syn, hørsel og forståelse*.

Kort oppsummert omhandler det ulike veiledningsmateriellet i forhold til universell utforming som følger:

- Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming: veiledning og bestemmelser knyttet til uteoppholdsarealer og adkomster inn til bygg.
- Tekniske forskrifter *kap. X Brukbarhet* har noen generell krav til brukbarhet og hvor det videre i forskriften er særlig fokusert på adkomster.
- Det er først i veiledningsmateriellet til Teknisk forskrift at begrepet orienteringshemming definert som *ulike grader av nedsatt funksjonsevne med hensyn til syn, hørsel og forståelse*.

Trondheim kommune jobber med å lage en egen veileder for universell utforming i forbindelse med flerleilighetsbygg. Miljøverndepartementet har vurdert dette arbeidet; se vedlagt artikkel "*Bruk av reguleringsbestemmelser for å oppnå universell utforming i nye boligprosjekt.*". Departementet mener at det som utgangspunkt ikke er anledning til å reguleringsbestemmelser om de tekniske løsningene inne i et bygg. Derimot kan det gis bestemmelser om tilgjengelighet til et bygg, antall etasjer osv; dvs **ytre forhold/miljø**.

Dette betyr at dersom kommunene som ansvarlig myndighet skal kunne ivareta prinsippene om universell utforming må, retningslinjene være så klare og entydige som mulig i en tidlig fase. Videre må det ulike veiledningsmateriellet også være mer samordnet enn det det er i dag.

Vurdering:

Når det gjelder forslaget til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming som nå er på høring har Melhus kommune følgende kommentarer og forslag til forbedringer:

Når det gjelder pkt **1 Nasjonale mål** for universell utforming er dette generelt og kort. Melhus kommune savner her en definisjon på hva som ligger i begrepet universell utforming. Dette er av betydning for hvordan man leser, forstår og bruker retningslinjen i forbindelse med planlegging og utbygging; både for kommunene, utbyggere og andre.

Det samme behovet for avklaringer av begreper gjentas for pkt **2 Virkeområde og formål**. Så lenge begrepene *universelt utformet samfunn, universell utforming, god tilgjengelighet og brukbarhet for alle og personer med nedsatt funksjonsevne* ikke defineres kan det være vanskelig å bruke de rikspolitiske retningslinjene i forhold til intensjonen. Samme problemstilling dukker opp i pkt **5 Krav til fysisk utforming**. Her er det også behov for en begrepsavklaring. Riktignok får man ved gjennomgang av alle underpunktene inntrykk av at det er forhold rundt adkomst og bevegelighet som er det sentrale temaet ved universell utforming. Videre bør det være et eget punkt her med spesielle krav om universell utforming av offentlige bygninger, plasser, møtesteder med mer.

Under **Utdypende forklaring og veiledning til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming** i retningslinjen på side 3 underpunkt d) blir det etter hvert mer tydelig hva som legges i begrepet nedsatt funksjonsevne. Dette kan med fordel bli mer tydelig samt at dette må komme tidligere fram i retningslinjen.

Det er faktisk først i Veiledning til teknisk forskrift til plan- og bygningsloven 1997, 4. utgave mars 2007, at begrepene *orienteringshemming og bevegelseshemming* blir definert. Melhus kommune mener at disse bør også stå i den rikspolitiske retningslinjen. Med klare definisjoner av begrepene i retningslinjen for universell utforming mener Rådmannen er det beste utgangspunktet for å kunne bruke den rikspolitiske retningslinjen i forhold til hensikten.

Når det gjelder Tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven 1997 med endringer senest ved forskrift 26. januar 2007 nr. 96 (TEK) er det fokus på adkomst og bevegelseshemming når det gjelder brukbarhet i forhold til bygning og uteoppholdsarealer.

Ellers så mener Melhus kommune at det kan være en styrke for bruken av den rikspolitiske retningslinjen i forhold til de interesser den skal ivareta, at den også kan ta stilling til selve bygningsmassen, slik Trondheim kommune har ønsket om jmfør artikkelen i Planjuss nr. 1- januar 2008: "*Bruk av reguleringsbestemmelser for å oppnå universell utforming i nye boligprosjekt.*".

Melhus kommune kan ikke se at det skal kunne være problematisk å bruke reguleringsplanbestemmelser i forhold til både utenomhusarealer og til utforming av selve bygningsmassen. Det vises til Tekniske forskrifter til plan- og bygningsloven 1997 med endringer senest ved forskrift 26. januar 2007 nr. 96 (TEK) som omhandler både arealer innfor og utenfor bygningsmassen.

Utover nevnte bør allergi også være vurdert i forhold til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Melhus kommune etterlyser også konkrete tiltak i forbindelse med planlegging og utbygging i forhold til universell utforming. Det bør være gitt noen eksempler i retningslinjen og da særlig i forhold til planlegging samt med for eksempel henvisning til Teknisk forskrift for detaljer i forbindelse med bygning som ikke bare knyttes til adkomster.

Forslaget til de rikspolitiske retningslinjene omhandler også i pkt **6 Innsigelse og klage**. Det foreslås at berørte statlige fagorgan, fylkeskommune og nabokommuner har anledning til å fremme innsigelse der planer i strid med de rikspolitiske retningslinjene. Denne klageadgangen foreslås også å være gjeldende for enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven.

Melhus kommune har gjennom flere år etablert et nært samarbeid med Funksjonshemmedes råd i forbindelse med planlegging i kommunen. Ut fra de erfaringene Melhus kommune har, mener vi at det ikke bør være nødvendig å etablere en mulighet med hjemmel i RPR'en for å kunne fremme innsigelse, og da i forhold til valg av lokale løsninger. De få gangene Melhus kommune ikke har tatt hensyn til universell utforming, har det vært gode faglige og politiske grunner for dette. Med etablering av et slikt innsigelsesinstrument som det foreslås, mister Melhus kommune mulighetene for å kunne foreta lokale skjønsmessige vurderinger og valg i forhold til universell utforming. Med bakgrunn i de erfaringene som Melhus kommune har gjort, er det mer hensiktsmessig at kommunen/kommunestyret får tildelt godkjenningsmyndigheten også for dette området slik det for eksempel er gitt for Konsekvensutredninger og geotekniske vurderinger.

På den andre siden kan det være hensiktsmessig å kunne ha mulighetene til å fremme innsigelse og klage for å kunne ivareta de interessene universell utforming skal ivareta. Med bakgrunn i nevnte mener Melhus kommune at dette betinger at forslag til RPR'en inneholder en bedre begrepsavklaring samt med konkrete forslag til tiltak slik at kommunene har en reell mulighet til å vite hva universell utforming inneholder slik at man kan unngå innsigelser og klager.

Når det gjelder økte kostnader i forbindelse med tilrettelegging for universell utforming, er det vurdert av Melhus kommune til å ikke være store i forhold til å ikke tilrettelegge for universell utforming. Dette begrunnes med at det lenger ikke er opplagte standarder på for eksempel dører og vinduer. Tilrettelegging for universell utforming er mye knyttet til å tenke nytt eller på en annen måte. F.eks å male med kontrastfarger for å tilrettelegge for svaksynte koster ikke mer enn å male alt i en eller i flere lyse farger. Planting av andre tresorter enn f.eks bjørk for å tilrettelegge for allergikere trenger heller ikke å gi de store kostnadene i forbindelse med planlegging og utbygging.

Oppsummering

Med bakgrunn i de vurderingene som er gjort, oppsummerer Melhus kommune som følger:

- En bedre begrepsavklaring er nødvendig knyttet til universell utforming/brukbarhet/tilgjengelighet for alle.
- Retningslinjer, teknisk forskrift og veiledningsmateriell i forhold til planlegging og utbygging bør bli mer samkjørt enn det er i dag, både i forhold til begrepsbruk og definisjoner.
- Eksempler på konkrete tiltak i forbindelse med planlegging og utbygging i forhold til universell utforming må presenteres sammen med RPR'en.
- Nyansere innsigelses- og klageadgangen som er foreslått gitt statsetater, fylkeskommune og kommune.

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING HØRING

PS sak:	Utvalg	Møtedato
1/08	Råd for funksjonshemmede	03.03.2008
Arkivsak: 08/496		Saksbehandler: Tove Ryen

Rådmannens forslag til vedtak:

Saken legges fram uten forslag til vedtak.

Behandling i Råd for funksjonshemmede den 03.03.2008 sak 1/08

Omforent forslag:

Råd for funksjonshemmede tar saken til orientering.

Rådet går inn for at pkt. 6 opprettholdes slik det står i utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Råd for funksjonshemmede tar saken til orientering.

Rådet går inn for at pkt. 6 opprettholdes slik det står i utkast til Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming.

Vedlegg:

Saksframlegg til Formannskapet, sak 29/08 m/vedlegg.

Saksutredning:

Viser til vedlagte saksframlegg.

Saken tas opp til drøfting på møtet.